

LONDON

VT 2024

Tankar och upplevelser från en stad i en föränderlig värld.

Adam Tiam Khayyami

London är en fantastisk plats med många möjligheter och tack vare Hawermans stipendiefond kunde jag resa hit för att studera arkitektur i en vecka.

Man kan dra nytta av och ta med sig hem det man uppskattar samtidigt som man försöker att lära sig av det man uppskattar lite mindre. Den här korta men intensiva resan var avsedd för att studera publika platser med ett öppet sinne. Syftet var att låta omgivningen påverka och på så sätt komma fram till nya insikter. En välkänd plats som London behöver knappast ännu en faktabok utan snarare en reflektion kring hur det känns att besöka dess olika platser.

INNEHÅLL

INLEDNING	1
TRADITIONELLT OCH SMÅSKALIGT	2
STORSKALIG BRUTALISM	3
URBANA UTOMHUSAKTIVITETER	7
TRANSFORMATION AV DET MONUMENTALA	9

(Samtliga fotografier är tagna med egen kamera)

INLEDNING

Innan jag beskriver mina upplevelser och tankar kring London så tänkte jag berätta om hur det kändes att komma tillbaka till Sverige efter resan.

När flygplanet landade i Köpenhamn blev allting så tyst och resan fortsatte över öresundbron hem till Sverige. Till och med Malmö som i svenska mått mäts beskrivs som en mångkulturell storstad kändes helt plötsligt som en mindre förort. Inte mer än två, tre människor syntes till på gatan när jag klivit ut från tågstationen. Visserligen var klockan runt tio på kvällen en vardag, men ändå inte alltför sent på natten. Det kändes skönt. Många tankar väcktes om hur relativt allting är. Sverige är fortfarande så obebyggt på många håll. Så glesbefolkat. Som född och uppväxt i Sverige har jag såklart formats av detta. Man uppskattar det som är lagom. Men helt plötsligt såg jag massor av potentiella förtätningsprojekt på små ytor jag gått förbi flera gånger utan att reagera. "Här skulle det kunna vara ett café, här skulle ett litet bageri få plats, där skulle man kunna installera en liten fontän och där borta skulle man kunna ha ett litet utegym". Sinnet hade helt enkelt vidgats. Det är fördelen med studieresor. Man vet inte vad man inte vet förrän man sett det med egna ögon.

Jag får alltid en sorts hemtrevlig känsla av att vara i London. Det är något som får mig att slappna av på ett sätt som jag sällan gör på andra platser. Kanske är det de karaktäristiska röda bussarna och telefonkioskerna som skapar en igenkänningsfaktor. Kanske är det för att jag har barndomsminnen från när vi besökte vänner här. Att få besöka London var som liten att få åka in i framtiden på något sätt. Den tekniska utvecklingen, mångkulturen, subkulturerna och byggnaderna var en sorts symbol för just detta. Möjligheterna kändes oändliga.

När jag besöker London idag är känslan inte riktigt densamma som när jag var ett barn. Man uppskattar såklart andra saker som vuxen. Men världen har även förändrats. Storbritannien har gått ut ur EU vilket märks när man ska resa in och ut. Det tar lång tid att köa till alla passkontroller och säkerhetskontroller. London känns långt borta trots att det är så nära. Det har blivit svårare att som svensk bo och arbeta i Storbritannien. Allt det där har kanske mer med politik att göra än med arkitektur. Men arkitekturen påverkas ju av politiken. Oavsett så finns mycket att lära här för oss svenskar. Eftersom vi i Sverige inte ännu kommit upp i samma nivå av urbanisering så kan vi ju faktiskt välja något säkrare vägar framåt. Man förstår att möjligheterna för Sverige att utvecklas i en mer hållbar riktning är stora när man varit utomlands och kanske sett in i en sorts framtid.

Trots detta finns många kvaliteter med London. Den starkt urbaniserade miljön har uppenbarligen lett till en innovationsanda utan dess like. Blandningen av stilar, hus från olika tidsepoker, skalor, färg, material och form samsas om en relativt liten yta. Kontraster mellan öppet och slutet är ofta extrema. Det är spännande. Ibland känns det som en stor labyrint fylld av överraskningar. Som en storstad ska vara. Man vet aldrig vem man stöter på eller blir kompis med för en kväll. Man lär sig något nytt i mötena. Här finns mat från världens alla olika hörn; indiskt, jamaikanskt, italienskt, persiskt med mera. Några av västvärldens bästa Indiska och persiska restauranger går att hitta här. Men London bär även på något klassiskt. Den klassiska brittiska stilen går liksom aldrig ur tiden. Rika blommiga mönster, smidesjärn i vackra former och en detaljrikedom man alltför sällan ser hemma i Sverige. De vackert utsmyckade pubarna som ger liv till varje gatuhörn med sina vackra fasader och många gånger lustiga namn, som "The Greencoat Boy", är återkommande i många stadsdelar och skapar definitivt karaktär. Likaså alla små townhouses med sina smala gator fyllda med grönska. Att skriva om London är på sätt och vis svårt på grund av dess artrikedom. Det blir lätt rörigt. Men man får på något sätt försöka acceptera det och bara glida med i brokigheten.

TRADITIONELLT OCH SMÅSKALIGT

Varför är det så kul med det lilla och småskaliga? Kanske är det för att det tillhör en mänsklig skala. För att de så ofta detaljrika miljöerna visar på att någon tagit sig tiden att utforma dem? Skapat något platsspecifikt med ett konstnärligt hantverk. Det blir som om någon bryr sig om dig, tar hand om din omgivning. Speciellt när den här typen av arkitektur består av naturliga material som påminner om varifrån vi kommer; sten, tegel och trä som luktar gott och åldras vackert. Det ger en trygghetskänsla om att saker och ting kommer att hålla eftersom det blivit beprövat i tusentals år.

Men det är något annat också. I den här storstaden fungerar de småskaliga kvarteren som lugnande. De blir som oaser i en annars hårt trafikerad stad. Inte många bilar kan ta sig in på de här gatorna. Du blir tvungen att lugnt och harmoniskt promenera i en mänsklig takt. Ur ett stadsmässigt perspektiv blir det också intressant. Kontrasten mellan det storskaliga och det lilla. Med vilken frekvens bör de småskaliga kvarteren förekomma för att skapa en socialt hållbar stad? Hur stora bör de vara? En sak är säker. De fungerar väldigt bra när husen är kring tre till fyra våningar höga och de får vara just oaser i det storskaliga. De blir till platser där man får lov att komma ner på jorden igen.

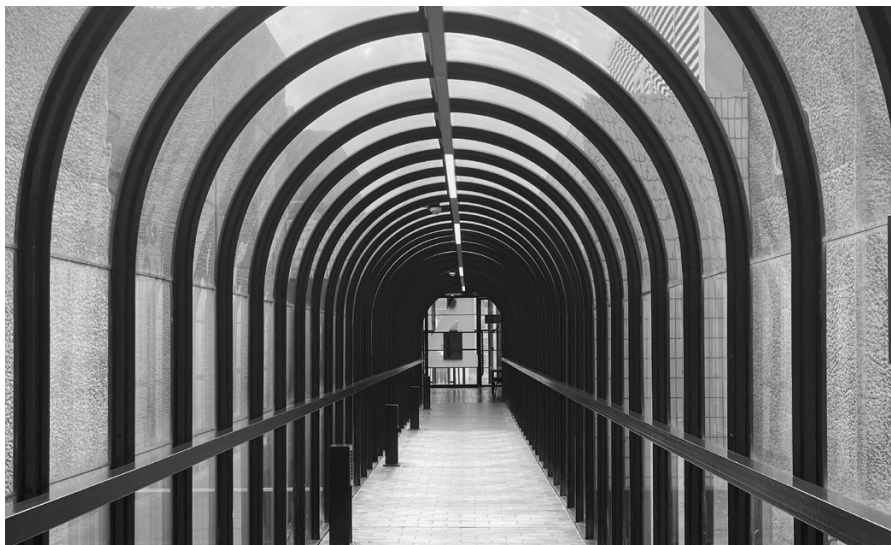
STORSKALIG BRUTALISM

De flesta arkitektstuderenter som besökt London tänker förmodligen på The Barbican som ett sevärt projekt. Det är ett enormt bostadskomplex med över 4000 invånare på 140 000 kvadratmeter och ett av Europas största kulturcentrum. Förutom projektets gigantiska utformning är detaljrikedomen på en exceptionell nivå. I det här brutalistiska projektet har varenda trappsteg, dörrhandtag och tegelsten blivit designat in i minsta detalj för att tillsammans skapa en sammanhängande helhet. De arkitektoniska upplevelserna tycks aldrig ha ett slut. Projektet skulle på egen hand förtjäna en lång rapport. Den brutalistiska och futuristiska tonen genomsyrar allt ifrån hissknappar till trappträcken. Här finns stora samlingslokaler, biograf, teaterscen, bokhandel, café, botanisk trädgård, restaurang, bar, studieplatser, och inte minst en vattenpark med grönska. Genom bostadskomplexen kan man röra sig i trånga smala utrymmen som sedan öppnar upp sig i stora torglika ytor.

När man anländer till platsen får man en känsla av något omänskligt. Ungefär som när man ser pyramiderna i Egypten. En känsla likt den från filmen "The Hunger Games" smyger sig på. Man hade säkert kunnat spela in en postapokalyptisk film här. I ren brutalistisk anda består större delen av byggnaderna av betong som fått en gropig avflisad yta. Inredning i trä möter den hårda betongen samtidigt som stålkonstruktioner i stora geometriska former ramar in alltihop. Rummen är ofta försedda med lysrör som påminner om ett äldre ideal av det futuristiska. Långa rytmiska gångar leder en genom bostadskomplexen likt labyrinter, ofta svåra att hitta ut ur. Att navigera sig i området är inte alls lätt som gäst. Du vet sällan vad som kommer att dyka upp bakom nästa hörn, vilken dörr som leder till rätt rum eller trappa som leder till rätt våning. Man får försöka läsa på små skyltar och kisa med ögonen igenom de många gånger ganska mörka rummen för att förstå åt vilket håll man ska gå. Inget för den med dåligt lokalsinne. Men det är även mångsidigt, här finns något för alla. Både små utrymmen att avlägsna sig i och öppna ytor att breda ut sig på. Dynamiken skapar även en sorts anonymitet. Det är lätt att försvinna bakom nästa hörn för att sedan bli bortglömd. Älskvärt för den skygga. Problematiskt för den som letar efter någon.

Den avflisade gropiga betongen ger ett intryck av något handgjort, vilket det också är. Man har med hjälp av bormaskin skrapat av alla släta ytor på betongen. Ett ofattbart omfattande arbete som krävde enorma resurser. Projektet som tog runt 20 år att genomföra möttes även med en hel del protester och försågs med en budget som överstegs gång på gång. Det hårda arbetet som att chippa av betongytan med bormaskin utfördes ofta av lågavlönade arbetare från fattiga förhållanden. Ett arbete som efter en tid ofta ledde till permanent förlust av känseln i armarna på grund av bormaskinens skakningar. De usla arbetsförhållandena och det långdragna projektet visas numera upp i byggnadens bottenvåning i form av en utställning. Den omänskliga skalan förkroppsligas genom berättelser från förr, vilket även blir ett sätt att äga sin egna historia.

Med dagens teknik skulle ett sånt här projekt troligen ta mycket kortare tid att genomföra rent arbetsmässigt. Jag vill tro att arkitekturen ett tag befunnit sig i en tid där storleken varit en faktor som imponerat. I det här projektet ville man fylla ut ett bombhål från andra världskriget med ett imponerande projekt. Idag befinner vi oss kanske i en annan situation. I en tid där information blivit en hårdvaluta och muskelkraft inte längre ses som ett hinder är det inte storlek vi kommer att imponeras av, utan istället graden av intelligens. I takt med att AI blir mer användbart inom byggsektorn ökar även möjligheterna för vad som är genomförbart. Frågan om vad vi kan göra blir alltså mindre relevant, och vi bör kanske istället ställa oss frågan om vad vi vill göra.

Peter Bloomfield Collection

These photographs were taken in November 1979. They represent a tiny fraction of a large collection made during the construction and opening by Peter Bloomfield.

In early plans, the surfaces of the Barbican were going to be a mixture of white marble and smooth, polished and coloured concrete. Its distinctive appearance today cost less in terms of materials, but more in terms of labour. It comes from bush- or pick-hammering, where workers cut away at the set concrete in regular dimpled patterns.

This process, apparently carried out mainly by black workers, produced enormous amounts of dust, and could lead to permanent loss of sensation in the hands and arms. The image above shows how basic the protective equipment was: a handkerchief over the mouth for the dust, a pair of gloves and a visor.

A worker bush-hammering concrete
BA/5/9/271/6

The pages on this page describe the 1965–67 'Battle of the Barbican': a period when workers campaigned for better pay and working conditions on the site, and police were frequently called in. The episode has been an inspiration to others afterwards, including *Barbican Stories*, a 2021 collection of workers' experiences of discrimination and racism experienced at the Barbican.

Jack Waller's collection, kindly donated to the archive by his daughter in 2021, includes Super-8 video footage of a time capsule being placed in the Barbican's foundations.

The Barbican's size and solidity can make it look like it was always here. But in 1945, this whole 40-acre area was rubble, battered and emptied during World War II.

Building work started in 1962. By the time it was all finished in 1982, the City of London Corporation had paid £317m: more than £1bn in today's money. They had created the Barbican Estate, now home to 4,000 people, and the Barbican Centre, which attracts nearly 2 million visitors a year.

It was designed by the architecture firm Chamberlin Powell & Bon, and built over several decades by hundreds of engineers, carpenters, bricklayers, electricians and plumbers.

URBANA UTOMHUSAKTIVITETER

Bredvid The National Theatre, i South bank, under Queen Elizabeth Hall hittar man något speciellt. Här finns en av världens mest kända skateboardvänliga ytor eller "skatespots" som det kallas i folkmun. Man har i årtionden ockuperat ytan under byggnaden, med brant lutande partier, målat och inrett den utifrån behov för att utöva en mycket fritänkande och kreativ aktivitet. Precis framför finns ett räcke man som besökare kan luta sig mot och njuta av uppvisningen. Om man har tur kan man lyckas se några av Europas mest talangfulla åkare.

Platsen byggdes ursprungligen inte för skateboardåkning men har förvandlats till ett skateboardmecka på grund av de perfekta förhållanden som har uppstått. Det finns nämligen några nyckelingredienser som har spelat en stor roll. För det första finns där ett par brant lutande partier med en trappa man kan åka på eller hoppa nerför. För det andra så är det skyddat från regn och oväder under ett tak. Viktigt för att kunna vistas på en plats under en längre tid, men också på grund av att skateboarden är gjord av trä vilket mjuknar och förlorar sin spänst när det blir blött. För det tredje så är markbeläggningen åkvänlig. De små uretanjhulen som sitter på en skateboard kräver relativt släta och hårda ytor för att rulla som de ska. Här har man använt en sorts stenplattor med mycket små skarvar emellan som möjliggör detta. För det fjärde så är avstånden tillräckligt långa för att man ska kunna ta fart. För det femte finns det ett flertal bänkar i sten placerade med rätt avstånd och som är utmärkta för att göra trick på eller "grinda" på.

Att den här platsen har blivit en subkulturs främsta mötesplats är anmärkningsvärt. Frågan om hur vi bör planera våra publika platser väcks. Hade platsen blivit lika populär om den avsiktligt planerats för skateboardåkning? Eller är det faktumet att de ockuperat platsen på eget initiativ som gjort den så populär? Det tillåtna gentemot det förbjudna. Kanske har det gett en yngre generation London-bor känslan av att de faktiskt också kan påverka stadsbilden på sina egna villkor utan politiker och stadsplanerare. Det i sin tur kanske kan skapa en bättre självkänsla och sammanhållning. Alla stadens ytor bör kanske inte planeras in i minsta detalj utan lämnas något oberörda så att invånarna själva kan forma dem?

TRANSFORMATION AV DET MONUMENTALA

Vid South Bank intill floden Thames kan man kliva av på stationen Battersea Power Station som fått sitt namn från en gigantisk tegelbyggnad. Den här monumentala Art-decobyggnaden har tidigare huserat ett kolkraftverk som sedan genomgått en transformation efter att man slutat använda byggnaden för sitt ursprungliga syfte. De massiva rektangelformade byggnadsvolymerna framstår tillsammans med de uppåtriktade fasadutsmäckningarna i tegel som något överkligt. Det är monumentalt och respektingivande. Byggnaden tornar upp sig likt ett stort fort i kontrast till den moderna omgivningen i vitmålad aluminium och glas. Med en fasad med ett fåtal fönster skyndar man sig in för att se vad som hänt med innanmätet.

Väl därinne möts man av caféer och butiker. Byggnaden har transformerats till ett köpcentrum med shoppinggator och caféer. De stora rummen i mitten av byggnaden har byggts om till öppna ytor med breda loftgångar längs väggarna uppradade i flera våningar. Inredning i betong och stål i industriell anda. Kända modemärken och välkända klädkedjor har hyrt in sig i lyxiga butikslokaler. På våningarna högre upp finns rum för afterwork med pingisbord, restauranger och barer.

Det säger en del om den tid vi lever i nu. Tankar om hållbarhet väcks vid besöket. Eftersom strukturen redan finns där blir frågan om vad den programmerats med ännu viktigare. Har den här vackra byggnaden fått en värdig användning? Samma butiker och liknande shoppingcenter finns det redan gott om. Jag antar att frågan är mer relevant än någonsin förr. Vad vill vi göra med våra storstäder? Kan vi fortsätta att leva på samma sätt som vi gjort de senaste hundra åren? Jag tror de flesta anser att vi bör ändra på våra ohållbara beteenden. Hur kan vi transformera liknande byggnader i framtiden så att de passar en hållbarare livsstil? Med detta funderar jag vidare på hur vi kan utforma våra framtida offentliga miljöer...

Jag vill rikta ett stort tack Hawermans stipendiefond som gjort det möjligt för arkitektstudenter att skaffa sig kunskap om olika byggnadskulturer genom en stipendiefond!